

R E C E N Z J E I P R Z E G L Ą D Y

ROLF RENDTORFF, *Theologie des Alten Testaments. Ein kanonischer Entwurf. Band 1: Kanonische Grundlegung*. Neukirchen-Vluyn 1998, s. 404.

W znanym wydawnictwie dzieł teologicznych Neukirchen-Vluyn ukazał się pierwszy tom teologii biblijnej Starego Testamentu Rolfa Rendtorffa *Theologie des Alten Testaments*, a zapowiedziany jest już tom drugi. Teologia ta ma swój tradycyjny profil i podtytuł *ein kanonischer Entwurf*. Jest to teologia w tym sensie „kanoniczna”, że w swoim układzie odpowiada kanonicznemu porządkowi ksiąg biblijnych w kanonie hebrajskim.

Cały pierwszy tom jest refleksyjnym przedstawieniem treści ksiąg biblijnych i zapowiada w drugim tomie podjęcie tematów — „które są spotykane w różnych księgach Starego Testamentu i przekraczają granice poszczególnych ksiąg” (s. 1). Wybór tematów i ich ułożenie oparte będzie w miarę możliwości na porządku ksiąg biblijnych, poczynając od tematu *Stworzenie* (Rdz 1), czy następnym temat — *Przymierze* (Rdz 9) i tak dalej.

Teologia R. Rendtorffa chce być o tyle „kanoniczna” o ile „Biblia odpowiada podstawowym tezom żydowskiej i chrześcijańskiej wspólnoty wiary” (s. 2).

Refleksja nad relacjami między żydowskim i chrześcijańskim rozumieniem Starego Testamentu ukazana zostanie na końcu drugiego tomu.

R. Rendtorff w swojej *Teologii* okazuje się być naśladowcą napisanej przed prawie 40 laty *Teologii Starego Testamentu* G. von Rada, który w 1962 roku wyrażał swoją opinię, że byłoby dobrze dla naszego rozumienia Starego Testamentu, aby izraelskie teksty uporządkować według teologicznych związków tak jak są one przedstawione w kanonie hebrajskim, jak Izrael formułował swoje teologiczne

myślenie. G. von Rad nie zrealizował w pełni swojego „kanonicznego” programu. Mówi on na przykład w Torze nie o Pięcioksięgu ale o Sześcioksięgu, a Księgę Powtórzonego Prawa zalicza do „dzieła kapłańskiego”. Proroków przedstawia według chronologii ksiąg prorockich. Marginalizuje jednak „Pisma”, nie omawia wcale Ksiąg: Estery i Rut lub, że są one „odpowiedzią Izraela” na historyczne tradycje teologii Izraela.

R. Rendtorff jest bardziej konsekwentny. Jego układ opiera się nie tylko na trzy częściowym kanonie hebrajskim, ale i przedstawia teologiczne tematy poszczególnej księgi. Jego główną ideą jest przedstawienie trzech części kanonu i wskazanie różnic i związków między nimi ze szczególnym wskazaniem na przemawiającego Boga do niego ludu. Można powiedzieć, że w pierwszej części kanonu — Bóg działa, w drugiej Bóg mówi, w trzeciej — ludzie przemawiają do Boga i od Boga (s. 6). Według R. Rendtorffa następstwo trzech części kanonu odpowiada ich teologicznemu znaczeniu. Pięcioksiąg (Tora) stanowi podstawę życia i myślenia Izraela, dla jego rozumienia Boga i świata, dla jego samorozumienia i reguł kultu, jako przejawu wiary i czci dla Jahwe oraz relacji między ludźmi. Według niego pozostałe części kanonu opierają się na Torze.

Ukazanie się tej „Teologii” jest ważnym krokiem w poznawaniu teologicznych wymiarów Starego Testamentu. Biblia izraelska otrzymuje tu swój teologiczny kształt. Ukazane są teologiczne tematy poszczególnych ksiąg Starego Testamentu, nie brak również ogólnego spojrzenia na teologiczny wymiar Słowa Bożego zawartego w Starym Testamencie.

Pisze tu teolog, który nie tylko zna Stary Testament ale ceni go wysoko i kocha, czuje się to jakby między wierszami tej książki, choć nie jest to łatwa lektura.

Teologia R. Rendtorffa nie jest tylko przedstawieniem treści ksiąg biblijnych Starego Testamentu, ale jest to w pełni książka teologiczna. Część pierwsza, przedstawiająca w dużej mierze treść poszczególnych Ksiąg Starego Testamentu jest „fundamentem” na którym autor rozwinię na pewno — w sposób pogłębiony teologiczne problemy Starego Testamentu, przedstawione już w części pierwszej.

Częstochowa

KS. ZDZISŁAW MAŁECKI